

Po nothrè patê reman

Autor(en): **E.D.**

Objektyp: **Article**

Zeitschrift: **Le nouveau conteur vaudois et romand**

Band (Jahr): **86 (1959)**

Heft 1

PDF erstellt am: **19.09.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-231230>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Pages fribourgeoises

Po nothrè patê reman

Nothrè patê reman ch'in van, i mouêron dou tin ke hou i-j-Aleman (hou d'la Chuiche) vèkechon dè pye bala, chon onorâ dè to lo mondo è prè-jêrvon le payi di « pou-j-idé » d'l'è-thrandji.

L'è na granta pidyi dè vère nothrè tyinton mèpriji nothrè patê, è chin du li-y-a mé dè thinkant'an. Ouê, lè patê chon-j-ou mèpriji : di réjan li-y-an ta-pao dèchu, l'an bandi di-j-èkoulè. Fayi chè katchi po le dèvejao. Di parin ke le chavan bin, gravaovan a lou-j-infan dè l'inpyéyi. Chuvin yô, lè-j-infan iran batu che n'in dejan kotyè mo.

Di dzin l'an de ke le patê n'irè pao

mé dè mouda, ke ch'akordaovè pao mé avui la ya dou dzoua d'ora, ke hou ke le dèvejaovan n'èthan pao di chivilijao, di dzin in rètao. Le vo dèmando : lè dzin dè Baola, dè Bêrna, chon-the min chivilijao tyè no-j-ôtro ke no chin in trin d'abandenao le viyo dèvejao di-j-anhyan ?

L'an achebin de ke le patê gravaovè d'aprendre le franché. Chin n'è pao veré. Du mé dè vint'an, on vè ke lè dzin chon rin tru fêrao chu le franché. E portan, è-the la fôta ou patê ? Lè-j-Aleman k'inpyéyon lou patê du le matin ou né chon rin tan gôtzo po dèvejao le boun'aleman. I dyon achebin ke lè dzin dè Paris chon pao lè mèyâ po le franché ; è portan, lâ, n'an rinné dè patê. L'è don fô dè prètindre ke le patê graovè dè bin chavè le franché.

Lè patê chon di linvouè retzè, fênè, pyênè dè galé mo. L'an mimamin bayi bin di mo ou franché. On'èkrivin l'a achebin de ke l'è pye fachilo d'aprendre di linvouè èthrandjirè kan on chao bin chon patê è k'on ch'avêrgonyè pao dè le dèvejao chovin. L'infan ke chao tyè le franché l'è mé intrèprè por-aprendre on'ôtra linvoua tyè le payijan. ke konyè le patê è le franché è ke chao nonmao lè-j-afère pè lou non. On ke chao bin le patê è bin le franché, l'è kapaobyô dè rèkordao bin di-j-ôtrè linvouè. Vo vèdè ke lè-j-Aleman ke chan-

Une bonne adresse...
connue en Suisse romande !

J. Kurth
S.A.

Fribourg, Genève, Montreux, Neuchâtel,
La Chaux-de-Fonds, Estavayer-le-Lac,
Le Landeron, La Neuveville (siège
principal)

Demandez
un choix ou
le catalogue

BALLY

lou patê è la linvoua di-j-èkoulè chon di tot kapaobyò por aprindre le franché. L'an poutithre mé dè volontao tyè no... No-j-ôtro no chin don pye tyè no-thrè fraorè dè delé d'la Charna, no fô l'avouao.

* * *

I ché ke to l'a tzandji du l'ôtro chyékle. La ya n'è pao mé kemin din le tin. Ora lè fabrekè l'an tranchformao la ya dou mondo. Prâ i dyon ke li-y-a rin mé a fére po chôvao le patê. Ma i pu pao krêre ke lè patê chon kon-danao a muri. I fô lè rêchuchitao, fére a vivre chin ke châbrè, lè mantini, lè fére a amao a hou ke lè konyechon pao mé. Chin l'è pochubyo. Vêdè chin ke ch'è pachao in Provanthe : le patê dè chi payi dè Franthe irè achebin in trin dè muri, ma on gran poète l'è vunû, a non Mistral ke l'a rêchuchitao la viye linvoua di-j-anhyan. L'a êkri on tziron dè lêvro è dè poème è cha linvoua l'è rè bin in ya. Intche-no, le patê ché dèvejè onko on bokon din le Grô-dè-Vaud, din le Jura, din le tyinton dè Friboua, din lè montagnè dou Payi-d'Amon è in Valê. Ma l'è in dondji. Lè dzin le dèvejon du min in min pêchke l'è mèpriji. Fô achebin dre ke l'è pou inprimao, difichilo a yère. Portan, on pou n'in yère din l'êrmana ke li dyon le *Messenger Boiteux*, le *Konteu vôdoi*, le *Fribordzê*, la *Foye d'Évi* dè Bulo, la *Liberté* achebin, le *Payijan Fribordzê*, etc. Inke na rèmaorka : che lè papê è lè-j-êrmanè inprimon dou patê l'è tyè po kontao di fariboulè, di gouguenètè, di gandoijè. Fô dre k'on mo po rire ke l'è kontao in patê fao mé a rire. Fô-the don ke le patê fachè tyè chin, fére a rire ? Moujin-vê on bokon a nothré fraorè di Grisons ke l'an achebin lou linvoua ke l'an rêchuchitaoye po l'inyéyi din lè-j-èkoulè è lè journô, in-n-on mo po n'in fére na linvoua « littéraire », kemin on di. Poran-no pao fére parê ?

Po to keminhyi, i fudrê ke din nothré famiyè on keminthichè pè rède-vejao nothron patê d'intche-no, k'on'idyichè lè-j-infan a l'aprindre, ke tza-kon n'ôchè rinmé pouère dè le dèvejao. Ma chuto, i fudrê ke lè fèmalè l'inyéyichan chuto kan l'an di-j-infan chu lou dzènâ. Epu, ke chiourné dè mèpriji chi lingaodzo, k'on'idyichè hou ke le chan onkora, payijan, réjan, profècheu. Ke lè gajètè achebin n'ôchan pao pouère dè l'inprimao. Anfin, chin ke fô l'è di chochyietào dè patéjan, di chochyietào po dèvejao le patê, po le dzuyi ou têtère, po le tzantao. Ke nyon mé ch'avêrgonyichè dè dèvejao le teraotzu di-j-anhyan. Fô pao ke le patê chi rinmé tyè on'afère dè musée, ma ke ché tzantichè è ke ché dèvejichè, ke chi na linvoua ke vi.

Fô achebin dre on mo dou *Glossaire* ke cherè le dikchenéro dè ti nothré patê d'la Chuiche remanda. Cherè binchure on travô chavin ma ke farè bin dou bin. Epu i fudrè na granta chochyietào dè ti lè patéjan yô ke to ché farè in patê, chochyietào avui ché-j-êrmanè, ché gajètè, ché fithè è ché rathinbyèmin. Le momin l'è vinyè dè fondao to chin. L'è le dêri momin.

Ernest Deillon, traduction libre.

P.-S. — Hou linyè chon-j-ou êkritè in 1917 pè M. Eug. Monod, a Vevè. Du chi tin, i fô dre ke l'afère l'a dza bin tzandji. Di chochyietào dè patéjan ché fondon on bokon pèrto. Din lè gajètè, on pou yère bin dou patê. In prou dè-j-indrè, i fan dou têtère è di balè pithè chon-j-ou dzuyètè. Li-y-a mimamin-j-ou na fitha dou patê, a Bulo, in 1956. Don, dè tyè èchpèrao on bokon. Dutrè lêvro in patê vôdoi è fribordzê chon-j-ou inprimao chtou dêri-j-an. Ma chin ke fudrè, l'è le patê a l'èkoula, mimamin le patê chu lè dzènâ d'la dona... Adon, la linvoua di-j-anhyan cheri chôvaoye... *E. D.*